

Zofia Nowakowska

Charakter zbiorów archiwum Muzeum w Gorzowie Wielkopolskim

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 3, 174-183

1996

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zofia Nowakowska
Gorzów Wlkp.

CHARAKTER ZBIORÓW ARCHIWUM – MUZEUM W GORZOWIE WIELKOPOLSKIM

Dokumenty zgromadzone w Archiwum Muzeum w Gorzowie Wlkp. w 90 proc. dotyczą miasta Gorzowa, a w pozostałych 10 proc. – powiatu gorzowskiego. Są to oryginały przekazywane przez pionierów naszego miasta, w tym przez twórców polskiej administracji w Gorzowie: Floriana Kroenke i Leona Kruszony. Wszystkie dokumenty są opracowane, zinwentaryzowane, wpisane do Księgi Inwentarza Muzealnego i zgromadzone w następujących działach:

I. ADMINISTRACJA

1. Dokumenty osobiste Leona Kruszony – pierwszego wiceprezydenta miasta Gorzowa, w tym: korespondencja wychodząca z jego kancelarii, legitymacje pracowników Zarządu Miasta, nominacje, zaproszenia, dokumenty konfiskaty mebli wiceprezydenta, 6 fotografii dotyczących Zarządu Miasta.
2. Dokumenty Floriana Kroenki – pierwszego starosty a później wicewojewody gorzowskiego: nominacja na wicewojewodę podpisana przez Władysława Gomułkę, zaproszenia, życzenia, podziękowanie Powiatowej Rady Narodowej w Gorzowie – za wkład pracy w zagospodarowanie i zasiedlenie powiatu, fotografie – z pierwszej przysięgi wójtów, z uroczystości chrztu siódmego syna państwa Polewskich, gdzie w zastępstwie Prezydenta Państwa funkcję chrzestnego ojca pełnił Florian Kroenke, z uroczystości wręczenia medali małżeństwom, które wspólnie przeżyły 50 lat (pierwsza uroczystość w powiecie).
3. Dokumenty Jerzego Gintrowskiego – organizatora i administratora Osiedla Poznańskiego: nominacja, zaświadczenia, blankiety spisu z natury mienia poniemieckiego, wywieszki mieszkaniowe, zaświadczenia przesiedleńcze – grupowe i osobiste, z Polski centralnej, ze Wschodu, z robót przymusowych, oryginalne listy grup pierwszych osadników z Wągrowa.

ca, Inowrocławia, Łodzi, Bydgoszczy, zdjęcia i wspomnienia Zygmunta Welnica dotyczące pobytu Polaków w Landsbergu – od 1940 r. – na robotach przymusowych.

Razem 33 dokumenty

II. WYZWOLENIE

1. Fotografie Mikołaja Bierzarina – dowódcy 5 Armii Uderzeniowej, która wyzwalała Gorzów Wlkp. Fotografia Georgija Żukowa – dowódcy I Frontu Białoruskiego, stacjonującego przez pewien czas w Gorzowie. Fotokopia czołgu radzieckiego wjeżdżającego pod wiadukt, w czasie zdobywania miasta. Kilka fotografii żołnierzy radzieckich biorących udział w zdobywaniu Kostrzyna, a przechodzących przez Gorzów. Trzy gazety frontowe, Rozkaz nr 88 (wydany przez gen. Popławskiego 14.VI.1945 r. przed forsowaniem Odry).

Razem 15 pozycji

III. POLSKIE KOLEJE PAŃSTWOWE

1. Dokumenty osobiste części pracowników PKP pracujących od 1945 r. Dowody tożsamości z 1922 r. wydane w Baranowiczach, legitymacje członkowskie i różnych stopni służbowych. Zaświadczenia pracy, delegowania na urlop, świadectwa z różnych egzaminów.
2. Przepustki.
3. Fotografie z różnych uroczystości, w tym trzy przedstawiające uruchomienie pierwszej lokomotywy w Gorzowie. Fotografia drużyny piłkarskiej, która w dniu 1 maja 1945 r. rozegrała pierwszy mecz w Gorzowie z drużyną radziecką.

Razem 103 pozycje

IV. POCZTA POLSKA W GORZOWIE

1. Dokumenty pierwszych pracowników poczty: Andrzeja Borówki, Bolesława Chaszczyńskiego, Władysława Przybylskiego, Stanisława Budzyńskiego.
2. Fotografie z różnych uroczystości organizowanych przez Związek Zawodowy Pocztców i z pierwszego balu sylwestrowego w 1945 r., z uruchomienia pierwszej centrali automatycznej w 1948 r., z wyścigów rowerowych.

3. Wiele dyplomów, podziękowań za solidną, uczciwą pracę, nadawanych przy różnych uroczystościach pocztowcom. Fotografie jubileuszowe.
4. Album kasowników i stempli, używanych w urzędach pocztowych w Gorzowie od 1945 do 1960 roku. Przekazał lek. med. Leon Andrejew.

Razem 61 pozycji

V. PARTIE POLITYCZNE

Polska Partia Robotnicza. Dokumenty Bolesława Malinowskiego, I sekretarza PPR w Gorzowie. Fotografia z pierwszego posiedzenia Komitetu Powiatowego PPR. Dokumenty Floriana Kroenki, w tym zaproszenie na I Zjazd PPR. Mandat i inne dokumenty Tadeusza Drzazgi na I Wojewódzką Konferencję PPR w Poznaniu. Dokumenty Teofila Sadowskiego – działacza PPR w Skwierzynie wraz z kilkoma fotografiami. Zaświadczenia o głosowaniu z lat 1946 i 1947. Dokumenty Stanisława Kowalika – działacza ruchu robotniczego w okresie międzywojennym. Dyplomy Honorowe podpisane przez Władysława Gomułę, materiały propagandowe, biuletyny informacyjne, instrukcje, okólniki.

Razem 60 pozycji

Polska Partia Socjalistyczna. Kserokopie dokumentów Leona Kruszony – założyciela PPS w Gorzowie. Są wśród nich: deklaracja członkowska PPS, opaska biało-czerwona noszona w czasie ważniejszych uroczystości, kserokopie różnych pism (szczególnie związanych z osobą Leona Kruszony), zaświadczenia, protokoły, materiały reklamowe, fotografie.

Razem 41 pozycji

Stronnictwo Ludowe. Fotografia Stanisława Kosatki – założyciela SL na Osiedlu Poznańskim, jego dokumenty z działalności społecznej, sprawozdania z działalności koła SL w Osiedlu Poznańskim, korespondencja pomiędzy Zarządem Powiatowym SL a kołem na Osiedlu Poznańskim. Dyplomy działacza ZSL – Kazimierza Bernaczecka, materiały propagandowe, okólniki.

Razem 62 pozycje

VI. RZEMIOSŁO

1. Dokumenty osobiste piekarzy: Stefana Przybyły i Józefa Cieślińskiego; ślusarzy: Stanisława Smużnego i Mariana Kubasika; kupców: Antoniego Szymczaka, Władysława Króla i Stefana Wrzesińskiego.
2. Pisma Spółdzielni Spożywców "Pionier".
3. Protokół zebrania Związku Młynarzy z 1945 r.
4. Zarządzenia, zaświadczenia, dyplomy, instrukcje, fotografie.
5. Karty rejestracyjne podatków płaconych przez rzemieślników.
6. Karty żywnościowe.

Razem 88 pozycji

VII. KULTURA

Teatr

1. 22 fotografie przedstawiające: Marię Didur-Załużską przebywającą w Gorzowie w 1945 r., Adama Raczkowskiego – pierwszego dyrektora Teatru w Gorzowie w okresie od 1 lipca do września 1945 r., Aleksandra Gąssowskiego – pierwszego dyrektora teatru zawodowego w Gorzowie w sezonie 1947/1948. Fotografie z różnych spektakli granych w gorzowskim teatrze w latach 1945–1948.
2. Nominacja Adama Raczkowskiego na dyrektora teatru, jego "Dowód Pracy".
3. Pisma teatru do ZAiKS-u, afisze, programy z różnych spektakli, składanki, zaproszenia, karty wstępu na spotkania towarzyskie, plakaty.
4. Korespondencja pomiędzy Ireną Byrską – byłym dyrektorem Teatru w Gorzowie a Ireną Dąbrową – sekretarzem Teatru.
5. Album z wycinkami prasowymi i fotografiami dotyczącymi działalności Aleksandra Gąssowskiego w Gorzowie w sezonie 1947/1948.
6. Materiały z okresu dyrektorowania Leonii i Henryka Barwińskich.

Razem 77 pozycji

Muzeum

1. 27 różnych fotografii z lat 1945–1970
2. 42 zaproszenia na otwarcie wystaw z lat 1948–1980
3. 15 składanek z wystaw
4. 10 katalogów wystaw
5. 41¹ pism i telegramów z okazji różnych jubileuszy
6. Plany pracy z lat 1963-1964.

Razem 127 pozycji

Dokumenty z I Dożynek Ziemi Lubuskiej – 8–10 września 1945 r.

Informacje prasowe, program, komplet fotografii.

Razem 72 pozycje

Szkoła Muzyczna

1. Fotografia przedstawiająca fasadę szkoły z napisem: “Miejska Szkoła Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego”.
2. Fotografia przedstawiająca wnętrze klasy fortepianu. Przy fortepianie uczennica Irmiona Kwiecień, lekcję prowadzi Maria Dąbrowska.
3. Plakat – zawiadomienie o egzaminach wstępnych w roku 1946 do klasy fortepianu, skrzypiec, wiolonczeli, instrumentów dętych, śpiewu solowego.
4. Upoważnienie do badania wszelkich instrumentów muzycznych na terenie miasta – wydane przez Zarząd Miejski 19 IV 1946 r.
5. Umowa o pracę podpisana przez prezydenta miasta Zygmunta Kujawskiego, mianująca Stanisławę Gładysz pierwszym dyrektorem Szkoły Muzycznej w Gorzowie.
6. Pismo wojewody poznańskiego powołujące Stanisławę Gładysz na członka Wojewódzkiej Rady Kultury w Poznaniu, równocześnie zapraszające na posiedzenie organizacyjne.
7. Program trzeciego koncertu, organizowanego przez Szkołę Muzyczną w dniu 22 III 1947 r.
8. Program III Koncertu Pianistycznego im. Jana Sebastiana Bacha.
9. Program wydany przez Gorzowskie Towarzystwo Muzyczne im. H. Wieniawskiego z okazji XII Konfrontacji Muzycznych w Gorzowie Wlkp.
10. Książeczka informacyjna pt. “Państwowa Szkoła Muzyczna” wydana z okazji XX-lecia Szkoły

11. Dokumenty Ludwika Kacperskiego związane z pracą w Szkole Muzycznej i orkiestrze symfonicznej w Gorzowie w latach 1945–1948.
12. Zaproszenia na uroczystości związane z 30- i 40-leciem Szkoły.

Orkiestry

1. Fotografia przedstawiająca zespół pierwszej w Gorzowie orkiestry PKP pod batutą Edmunda Ślusarka.
2. Zarządzenie z 20 X 1945 r. wzywające wszystkich muzyków zawodowych do zarejestrowania się w Zarządzie Miejskim.
3. Pismo dyrygenta Gawryliffa do Leona Kruszony, zawierające prośbę o środki żywnościowe dla członków Miejskiej Orkiestry Symfonicznej w Gorzowie.
4. Pismo Ludwika Kacperskiego do Leona Kruszony – usprawiedliwiające opóźnienie otwarcia Szkoły Muzycznej w Gorzowie.
5. Trzy plakaty z koncertów orkiestry pod batutą L. Kacperskiego w dniach: 30 XII 1945 r., 2 XII 1945 r. i 20 I 1946 r. pod batutą L. Kacperskiego.
6. Program pierwszego koncertu Orkiestry Miejskiej, pod batutą Mikołaja Dudarenki, z dnia 29 V 1947 r.
7. Pisma kierowane do PMRN w Gorzowie z prośbą o finansowanie orkiestry symfonicznej, której grozi likwidacja.
8. Fotografia przedstawiająca orkiestrę symfoniczną pod batutą Karola Gialudy z dnia 22 V 1947 r.
9. Dokumenty osobiste Mieczysława Nowaka – saksofonisty orkiestry “Stilonu” oraz członka zespołu “Warta-Ton”.
10. Zaproszenia i sprawozdania z działalności orkiestry “Odeon”.
11. Pięć kart biograficznych muzyków gorzowskich.

Razem 36 pozycji.

Działalność kulturalna Jadwigi Streit 55 pozycji

Działalność kulturalna Weroniki Nowickiej 13 pozycji

Działalność Wydziału Kultury i Sztuki PMRN w Gorzowie z lat 1949–1957.

VIII. Nauka

Państwowy Instytut Weterynaryjny

1. Fotokopia dokumentu przekazania przez armię radziecką “Biowetu” wraz z protokołem inwentaryzacyjnym.

2. Czternaście fotografii z uroczystości otwarcia i poświęcenia Instytutu, na której to uroczystości obecny był prezes PSL Stanisław Mikołajczyk.
3. Fotokopia dyplomu dr. Jana Chwaliboga, kilka pism związanych z Janem Kuberskim, Tadeuszem Kobusiewiczem, Aleksandrem Solskim.
4. Fotografia i dokumenty dotyczące działalności Stanisława Kirkora.
5. Rocznik "Życie Weterynaryjne" z 1975 r.
6. Wydawnictwo okolicznościowe – dotyczące Stanisława Kirkora.

Razem 29 pozycji.

Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego

1. Dokumenty osobiste pierwszych pracowników Instytutu: Marii Wierzbickiej i Władysławy Horówny

Razem 31 pozycji.

2. Cztery fotografie przedstawiające szklarnie z uprawami tytoniu, badaniami nad chorobami wirusowymi prowadzonymi przez Władysławę Horówną.
3. Fotografia przedstawiająca prof. dr. Władysława Myśkova przy prowadzeniu doświadczeń doniczkowych.
4. Publikacja prof. dr. Andrzeja Słabońskiego pt. "Rolniczy Zakład Doświadczalny – Gorzów Wlkp. w 1949 r."
5. Publikacja pt. "Prace doświadczalne i sprawozdanie z działalności Rolniczego Zakładu Doświadczalnego – Gorzów – za 1949 r."
6. Sześć różnych publikacji naukowych z działalności Instytutu.
7. Dwa zdjęcia przedstawiające dr. Andrzeja Słabońskiego przy pracy.
8. Dwa opracowania badań nad jęczmieniem jarym i ozimym – wydane przez prof. Słabońskiego.
9. Dyplom Pamiątkowy dla Instytutu – za udział w II wystawie gorzowskiej w dniach 15–30 września 1946 r.

Razem 21 pozycji

IX. Oświata

1. Osiem dokumentów osobistych Romana Ulatowskiego – organizatora szkolnictwa podstawowego w mieście i powiecie gorzowskim w latach 1945–1947.
2. Dziewięć dokumentów osobistych Zofii Jurewicz – nauczycielki szkół podstawowych w Gorzowie Wlkp. od 1945 r.

3. Siedem fotografii i dokumentów Janiny Falko, wychowawczynie przedszkola nr 1 – od 1945 r.
4. Fotografia z pierwszego kursu dla wychowawczyń przedszkoli z 1946 r.
5. Pięć fotografii z działalności przedszkola pw. Dzieciątka Jezus przy ul. Warszawskiej – parafii Św. Krzyża.
6. Trzy fotografie przedstawiające uroczystość otwarcia nowego przedszkola pn. „Nasza Przyszłość” – przy ul. Drzymały.

Szkoły średnie

Liceum Nr 1 im. Tadeusza Kościuszki

1. Dwie fotografie pierwszego dyrektora – Tadeusza Głogowskiego.
2. Fotografia pierwszego grona pedagogicznego.
3. Fotografia przedstawiająca początek roku szkolnego 1947/48.
5. Dwa powiadomienia z 11 V 1947 r. o upaństwowieniu szkoły i poświęceniu sztandaru.
6. Trzy fotografie z uroczystości poświęcenia sztandaru.
7. Fotografia przedstawiająca Zbigniewa Cierkońskiego – jednego z pierwszych nauczycieli Liceum Nr 1.
8. Fotografia maturzystów z Liceum Nr 1 z roku szkolnego 1946/47.
9. Fotografia przedstawiająca rozdanie świadectw maturalnych w roku 1948.
10. Fotografia przedstawiająca wbijanie gwoździ do drzewca sztandaru.
11. Zaproszenie Floriana Kroenke na uroczystość poświęcenia sztandaru.
12. Sprawozdanie dyrekcji Gimnazjum i Liceum Nr 1 za rok szkolny 1947/48.
13. Kwestionariusz wypełniony w 1951 r. przez ucznia uczęszczającego do Liceum Nr 1.
14. Tableau absolwentów Liceum Nr 1 z roku 1948.

Razem 20 pozycji

Państwowe Liceum Handlowe

1. Fotografia grona pedagogicznego i uczniów z roku 1947.
2. Trzy fotografie z poświęcenia sztandaru Liceum Handlowego w maju 1948 r.
3. Kwestionariusz wypełniony przez Państwowe Liceum Administracyjno-Handlowe.
4. Fotografia Liceum Zawodowego – grono pedagogiczne i uczniowie w 1947 r.

Szkoła Przynasobienia Zawodowego

– 9 dokumentów

- Niższe Seminarium Duchowne** – 13 pozycji
- Liceum Pedagogiczne** – 3 pisma
- Działalność Związku Nauczycielstwa Polskiego w Gorzowie** – 19 fotografii
- Jednodniówka – wydana z okazji Zjazdu byłych wychowanków Domu Dziecka w Gorzowie – 1945–1965.
- Trzy dokumenty dotyczące działalności Liceum Ogólnokształcącego dla Pracujących.
- Odpis Świadcstwa Egzaminu Nadzwyczajnego – Bogdana Budziszewskiego 1946 r.
- Karol Herma. 60 sztuk dokumentów dotyczących życia i działalności.

X. Prasa

1. “Ziemia Gorzowska” z roku 1945 – Nr 2, 4, 5, 6, 7, 10, 13.
2. “Ziemia Lubuska” z roku 1945-46 – 4 egzemplarze.
3. “Głos Wielkopolski” z lat 1945–1946 – 5 sztuk.
4. “Polska Zachodnia” – Nr 2 z 13 I 1946 r.
5. “Kurier Weselny” – wydany 29 IX 1946 r. z okazji ślubu Stanisława Smuznego.
6. Kalendarz dla Ziem Odzyskanych z lat: 1947, 1948, 1949.
7. “Tygodnik Katolicki” – Nr 32/1949 r. i 5/1950 r.
8. “Głos Zielonogórski” z 1 IV 1951 r.
9. “Głos Pomorza” z 19 VI 1947 r.
10. Pismo Wojewódzkiego Urzędu Informacji i Propagandy o zmianie nazwy czasopisma “Ziemia Gorzowska” na “Ziemia Lubuska”. 1 X 1945 r.
11. Dokumenty i fotografie Natalii Bukowieckiej – redaktora “Głosu Wielkopolskiego”, autorki powieści o Gorzowie pt. “Rubież”.
12. Dokumenty Feliksa Wendołowskiego – najstarszego pracownika Drukarni Gorzowskiej.

XI. Służba zdrowia

1. Zameldowanie Ludwika Ihnatowicza – pierwszego dyrektora szpitala cywilnego w Gorzowie – 8 maja 1945 r.

2. Dokumenty osobiste dr. Ryszarda Brauna – lekarza PUR w Gorzowie Wlkp., założyciela szpitala dla więźniów z Ravensbrück.
3. Trzy fotografie pierwszego Pogotowia Ratunkowego w Gorzowie Wlkp. działającego od września 1945 r.
4. Pisma wiceprezydenta Leona Kruszony do: Ubezpieczalni Społecznej w Gorzowie; kierownictwa Szpitala Miejskiego; Ubezpieczalni Społecznej w Łodzi.
5. Tymczasowe legitymacje Ubezpieczalni Społecznej w Gorzowie.
6. Fotografie lek. med. Władysława Przybylskiego – pierwszego dyrektora szpitala przy ul. Warszawskiej.

XII. Pomniki

Materiały dotyczące inicjatywy i budowy pomnika Adama Mickiewicza zawierają całą dokumentację fotograficzną wraz z uroczystością odsłonięcia w dniu 15 XII 1957 r. oraz wycinki prasowe związane z tą uroczystością.

Pomnik Wolności – uroczystość wmurowania aktu erekcyjnego pod Pomnik Wolności w dniu 9 IX 1945 r. Pełna dokumentacja fotograficzna.

Pomnik Braterstwa Broni. Dokumenty od inicjatywy do realizacji wraz z medalem wybitym z okazji odsłonięcia pomnika w dniu 15 VII 1975 r.

Razem 47 pozycji

XIII. RÓŻNE

Kilka dokumentów i fotografii z działalności Straży Pożarnej, Gazowni, Elekrowni i Gospodarki Mieszkaniowej.

Do opracowania pozostały materiały z działalności świetlic przyzakładowych, obszerna korespondencja Edmunda Grudzińskiego oraz dokumenty z działalności Ligi Kobiet.